

Koguva külas avati omalaadne külakool–muuseum

Irina Mägi

Muuseumi avamisel olid kohal ka kooli viimasel tegutsemisaastal siin õppinud Vladimir Tarvis, Rosalie Tüür ja Linda Schmuul.

Eile avas Muhu Muuseum Koguva külas restaureeritud Koguva külakooli, mis on Eesti Vabariigis esimene omalaadne. Külastajatele avanesid veel kahe restaureeritud hoone ukSED, need on Tooma talu loomalaud ja suitsusaun.

Eile keskpäeval kogunes kunagise Koguva küla luteriusu külakooli õuele poolsada inimest Kuressaarest kodukülla inimesteni. Kohal olid ka kolm kooli viimasel – 1923. õppeaastal siin õppinud Vladimir Tarvis, Rosalie Tüür ja Linda Schmuul. Kolmekesi istuti koolipinki ning meenutati vanu kooliaegu, juttu jätkus veel külaliste keskelgi. Vladimir Tarvis meenutas, et tema sai kodukülas õppida vaid ühe, 1923. õppeaasta. Siis kool suleti, sest Piiril valmis 6-klassiline algkool ja õppima tuli asuda sinna. 1923. aastal oli aga Koguva külakoolis veel 11 õpilast, kes kõik omast külast pärit. Võrdluseks – praegu käib Koguvast koolis vaid üks õpilane. Kuna kool oli mõeldud peamiselt luterlastele, siis apostliku õigeusu

või veneusulised pidid õppima usuõpetust teisest katekismusest kui luterlastest. Koolis töötas korraga üks õpetaja, kes suutis anda kõiki õppeaineid.

Linda Schmuul, kirjanik Juhan Smuuli õde, oli pidulikuks päevaks kohale tulnud Muhu hooldekodust, kus ta põhiliselt elab, sest tervis pole enam kuigi hea, ikkagi juba 84 aastat elatud. Tema teada oli Koguva esimene külakool Vanatoal Rudolf Schmuuli kodus. Alles 1876. aastal osteti praeguseks säilinud maja Saaremaalt ja ehitati Koguvale üles. Tema kooliajal oli õpetajaks Ridasi külast pärit Akiliina Mägi. Tal oli juba õpetajakutse nagu eelmiselgi koolijuhatajal Aleksander Paasil, kes siin töötas aastatel 1911–1913. Akiliina Mägi oli kõige muu kõrval ka hea lauluõpetaja, tegi kevaditi lastega ekskursioone läheduses asuvatele Eku mägedele, kus tuli laulda kõigile tunatud laulu "Mingem üles mägedele".

Rosalie Tüür meenutas külastajatele samuti ammuseid koolipäevi. Kool lõppes vanasti nagu praegugi algklassidel maikuu lõpul. Siis olnud ka ilusad

päikesepaistelised ilmad. Kunagisest Koguva külakoolist rääkides tuleb tingimata nimetada ka Saadu talu peremeest Jaan Schmauli, kes kooli algusaastail oli siin õpetajaks tervelt 20 aastat. Ta olnud mitmekülgsete annetega mees, osanud puu- ja rauatööd, koolile valmistanud ise oreli. Õpilaste vastu, kes õppida ei viitsinud või ulakust tegid, olnud ta aga karm. Pannud hernes- te peale põlvili, kahe jalaga pink kaela peale.

Kooliajalugu meenutas lühidalt Muhu Muuseumi direktor Alviine Schmuul. 1923. aastal, mil kool suleti, elasid siin vaheldumisi mitmed inimesed. Saksa okupatsiooni ajal elasid selles piirikaitses sõdurid, koolimaja viimane elanik, Liisa Schmuul suri 1982. aastal. Pärast seda majas alalisi elanikke enam ei olnud ja muuseumi juhataja hakkas seda taotlema kavatsusega see restaureerida. Tol ajal oli Koguva veel Saaremaa Muuseumi filiaaliks ning koos scalse juhtkonnaga suudeti asjad soovitud suunas lahendada.

JÄRG LK 3

Koguva külas avati ainulaadne külakool-muuseum

ALGUS LK 1

Avatavast külakool-muuseumi rajamisest rääkis ka Saaremaa Muuseumi direktor **Endel Püüa**, kinkides muuseumile hulga külakoolides kasutusel olnud õpikuid.

Häid soove ja tänusõnu tehtu eest muuseumirahvale lausus Muhu vallavanem **Heino Palu** ja valla kultuuritöötaja **Anne Auväärt**.

Siis oli võimalus siseneda koolimajja - Muhu ehitusfirma AS Kehte töömehed on siin teinud tubli töö. Koolituba ja õpetaja eluruumid on saanud uued põrandad, aknad, ukSED. Muuseumi töötajad on kohale toonud omaaegsed lauad, toolid, riietekapi ja muud. Koolipingid on tulnud kunagiste eeskujul uued teha. Ka on otsitud ja leitud palju möödunud ja käesoleva sajandi algusaastate õpikuid, kaarte, Tootsi maakera ja palju muud.

Tänusõnu paluti öelda selle eest Hansu poe omanikule **Rein Sakakulmule**, kellelt on saadud uni-kaalseid fotosid, raamatuid, kaarte ja dokumente, mis jäävad kool-

muuseumi rikastama. Ehitusmehed ehitasid peaaegu uuesti ka Juhan Smuuli sünnikodu Tooma loomalauda, mis oli kaelakukkumise äärel. Sinna avarasse ruumi kogutakse edaspidi vanu talumajapidamises kasutusel olnud esemeid. Praegu on seal juba omaaegse kuulsa Muhu meistrimähe Andrus Müüripeali meisterdatud rehepeksumasinas, saan ja veel üht-teist. Ka leiab seal asupaiga Juhan Smuuli isiklik paat.

Viimase objektina siirduti Tooma suitsusauna, mille "saunamees" Mati Tamm oli juba jõudnud kuumaks kütta, ja soovijad võisid lavale minna.

Samas pakuti kõigile suitsutuulehaugi ja koduõlut. Niisiis on Koguval jälle midagi uut, mis silmarõõmu pakub ja aitab möödunud aegu meelde tuletada.

Kogu tehtu on seni läinud maksma üle 230 tuhande krooni, sellest 80 tuhat kooli restaureerimiseks. Restaureerimist on finatseerinud riik, kuid loomulikult on kulutatud ka piletitemüügist saadavat raha.

Vassili Auväärt